

УДК 16.01

Kurmanali A.

Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Kaskelen, Kazakistan

Hacımuhan A.

İki Yabancı Dil Bölümü, Yüksek Lisans öğrencisi, Almatı, Kazakistan

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TÜRK FİLMLERİNİN ÖNEMİ

Özet: Bugün küreselleşen dünyada yabancı dil öğrenimi ve öğretimi büyük önem taşımaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda dil öğretimi alanında pek çok araştırma yapılmakta ve bu araştırmalar sonucunda yeni yaklaşımlar, yöntemler, teknikler, materyaller denenmekte ve en etkili biçimde yabancı dil öğretimi ve öğreniminin gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Bulduğumuz bilgi ve teknoloji çağında öğretmenler olarak görevimiz, öğrencilere bilgiyi vermekten çok, öğrencinin doğru bilgiye ulaşması için rehberlik yapmaktır. Bu da ancak öğrencinin dilinden konuşmayı bilmekle sağlanabilir. Dolayısıyla makalede Türkçenin yabancılara öğretiminde teknoloji ürünü olan Türk filmlerinden yararlanmanın önemi üzerinde durulmuş ve yabancı dil olarak Türkçe derslerinde Türk filminin kullanımı ile ilgili bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Yabancılara Türkçe öğretimi, filmlerin önemi, Türk filmlerinin kullanımı, Türkçe dersleri, etkinlikler.

Giriş

Bugün küreselleşen dünyada uluslararası, ticari ve kültürel ilişkiler, çeşitli bilimsel ve teknolojik buluşlar, ülkeler arasındaki sınırları kaldırmış ve iletişim aracılığıyla büyük mesafeler katedilmiştir. Bütün bu ilişkilerin yürütülmesinde dil en önemli etken durumundadır. Uygur'un deyişiyle: "Nerede insan varsa orada dil var. Dil gibi bir insan görünümü yok yeryüzünde. Dil insanın, toplumların en büyük ortaklığı; bir toplumun, ulusun sevinçlerini, umutlarını, acılarını paylaştığı ortak iletişim aracıdır" [1, s.19].

Özbay, dil ile görüşlerini şöyle ifade etmektedir: "Dil, düşünceye biçim veren, düşünceyi somutlaştıran; aynı zamanda düşünceyi biriktiren, bir çağdan diğer çağa, bir nesilden diğer nesile taşıyan bir araçtır. Dilin kullanımıyla insanlar arasında söze ve yazıya dayalı iletişim ve etkileşim başlar" [2, s.15].

Hengirmen ise dilin önemini şu ifadelerle aktarmaktadır: "Dil her şey değildir; ama her türlü iletişimin temelidir. Duygularımızı, düşüncelerimizi dil ile anlatır, geçmiş ve gelecek arasındaki iletişim köprüsünü dil ile kurarız [3, s.15].

Gelişen dünyada insanlar başka milletlerle iletişim kurmak için yabancı dil öğrenmek durumundadır, dolayısıyla günümüzde yabancı dil öğrenimi ve öğretimi büyük önem taşımaktadır. Buna paralel olarak, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin sayısı hızla artmakta ve Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi ve öğretimi meselesi her geçen gün önem arz etmektedir.

Yabancı dil öğretim süreci birden fazla bileşeni bir arada bulunduran çok boyutlu bir süreçtir. Yabancı bir dili öğrenmek isteyen kişinin ilk hedefi o dilde iletişim kurabilmektir. Yabancı dilde iletişim kurmada dört temel dil becerisinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) yanı sıra, dil bilgisi ve sözcük hazinesinin önemi de inkar edilemez, çünkü dil bilgisi ile sözcük hazinesi, kişinin anlama ve anlatma becerisini doğrudan etkilemektedir. Ancak yabancı dil dersi, birtakım dil bilgisi kurallarının ezberletildiği bir ders değil, dil öğretiminin diğer bütün alanları gibi öğrencilerin yabancı bir dili sözlü veya yazı olarak doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarının sağlayan bir ders olmalıdır. Yabancı dil öğreniminde iletişim ilk sırada olmasından dolayı her türlü dil materyalleri ile yöntemlerin yabancı bir dilin iletişimde kullanılmasına yönelik olmalıdır. Yabancılara Türkçe öğretiminde öğrencilerin motivasyonunu arttırmaak ve derslerden beklenen başarıyı sağlamak için çeşitli dil materyallerinden ve etkinliklerden yararlanmak gerekir.

Demirel, bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmektedir: "Eğitimde uzun süre çok ortamlı öğretimin temelini öğretmen ve ders kitabı oluşturmuştur. Bugün ise çağdaş teknoloji

imkânlarından eğitimde yararlanılması sebebiyle öğretmen-ders kitabı ikilisinin yanı sıra değişik kaynaklar sınıf içindeki çok ortamlı öğretimin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Bu kaynaklar genelde göze ve kulağa hitap eden araçlar olmaktadır. Sınıf içinde ne kadar çok bu araçlara yer verilirse öğrencilerin güdülenme düzeylerinin de o kadar arttırır" [4, s.59].

Film etkinliğinde ses ve görüntü bir arada verilir. Böylelikle öğrencilerin iki duyu organına birden hitap edildiği için öğrenim kolaylaşmaktadır. Hareketli görüntü ve sesin bir sentez içinde eş zamanlı sunumu eğitimde en iyi imkânı sağlamaktadır. Yabancı dil öğretiminde görsel ve işitsel araçların kullanılması, aktif duyu organlarının etkinliğini artırarak yabancı dil öğrenimi kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde filmlerden yararlanmanın öğrencileri isteklendirmesi, doğal dil kullanımının sınıf ortamına yansıtılması ve Türkçenin iletişimsel olarak öğretilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

İşcan, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerden yararlanmanın önemi şu ifadelerle vurgulamaktadır: "Filmler, işitsel-görsel bir sanat olarak -millî ruhunu ve toplumun kültürel ve estetik imgelerini gerçekçi bir şekilde yansıtır. Yabancılar Türkçe öğretiminde hedef kitlenin özelliklerini de dikkate alarak seçilecek filmler hem derse olan ilgiyi artıracak hem de dilin doğal kullanımının sınıf ortamına girmesiyle birlikte dil becerilerinin daha sağlıklı gelişmesine sebep olacaktır" [5, s.939].

Dil kültürün aynasıdır ve yabancı dil öğretimi demek kültür öğretimi demektir. Dolayısıyla dil öğretiminde kültürel unsurların aktarılmasına özen göstermek gerekir. Bu hususta Türk filmleri önemli rol üstlenmektedir.

Barın, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk filmlerinin kullanımı ile ilgili görüşlerini şöyle dile getirmektedir: "Türk filmi, öğrencilerin Türk gelenek ve göreneklerini anlamalarına ve kültürel niteliklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Hedef dilin konuşulduğu ülkelerin âdetlerini, alışkanlıklarını, insani ilişkilerini, geleneklerini ve karakterlerini yansıtır. Filmler aracılığıyla öğrenilen dile ait kültürle, kitaplara göre doğrudan ve daha yakından tanışma fırsatı elde edilir. Filmdeki senaryonun güçlü oluşu, sahnelerin çekiciliği, oyuncuların sempatik tavırları, filmin konusu gibi öğeler, bireyleri öğrendikleri dile ısındırabilir" [6, s.191].

Sinema filmleri öğrencilerin dikkatini çekme ve öğrendikleri dil ile aralarında bağ kurma, sözcük, deyim ve atasözlerinin bağlam içinde kullanımlarını görmeleri ve öğrendikleri dilin kültürüne ilişkin öğeleri tanımaları açısından çok önemlidir.

Filmdeki senaryonun güçlü oluşu, sahnelerin çekiciliği, oyuncuların sempatik tavırları, filmin konusu gibi öğeler, bireyleri öğrendikleri dile ısındırabilir. Türk filmi, öğrencilerin öğrenme güdüsünü ve isteğini artırır: Türkçe film izleyen öğrencilerin Türkçeye olan ilgileri bir kat daha artar.

Estetik yönüyle mükemmel bir sahne, çekici ve güzel imajlar, saf ve derin duygular, aktör ya da aktrislerin üstün sanat performansı, izleyiciye derin etkiler bırakır. Böylece öğrencilerin Türkçenin dil evrenine girmeleri daha kolay olur. İzlenen her Türk filmi, öğrencilerin günlük yaşamda kullanılan Türkçeye daha fazla aşina olmalarını sağlayacaktır. Örneğin "Babam ve Oğlum" filmindeki en çarpıcı sahne olarak görülen "Baba ve oğulun kucaklaşma anı" sahnesi öğrencilerde bu türden etkiler bırakabilir [5, s.945].

Yabancılar Türkçe öğretiminde filmlerin seçimi ve film izleme öncesi, film izleme sırası ve film izleme sonrasında uygulanacak etkinlikler önceden iyi planlaması gerekmektedir. Şimdi söz konusu etkinlikler sırasıyla ele alalım.

Film izleme öncesi yapılacak etkinlikler:

Film izletimi ile ilgili plan yapmak: Öğretmen yabancılar Türkçe öğretiminde film gösteriminden önce derste kullanacağı Türk filmi ile ilgili bütün planlamaları yapmalıdır.

Dil seviyelerine göre film seçimi: Temel, orta ve yüksek düzeylere uygun filmler seçilmelidir. Temel seviyedeki bir sınıfta kullanılacak olan filmin içerisinde yer alan konuşmaların akışı yavaş ve tane tane olmalıdır. Aksi durumda öğrenciler izletilen filmi anlayamaz ve hedeflenen davranışlar kazandırılmaz. Orta seviyede ve ileri seviyede de bu durum dikkate alınmalıdır.

İçeriği ve kalitesine göre film seçimi: Filmin içeriği dikkatlice incelenmelidir. Film, genel ahlak kurallarına ve öğrencilerin kültürlerine aykırı görüntüler veya seslendirmeler içermemelidir. Öğrencilerin ilgileri, kültürleri, yaşam tarzları, inançları dikkate alınmalı ve izletilecek filmleri buna göre planlanmalıdır. Derste ve ders dışında kullanılacak filmin içeriği ile birlikte kalitesine ve seslendirmesine dikkat edilmelidir.

Sorular hazırlamak: Öğrencilere soru-cevap, tartışma soruları, doğru-yanlış, çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı sorular hazırlanmalıdır.

Film izleme sırasında yapılacak etkinlikler:

Film izletilecek sınıfın hazırlık durumu: Filmli dersleri gerekli olan teknolojik araçların bulunduğu bir sınıfta yapılmalıdır.

Filmle ilgili bilgilendirme: Derste öğrencilere izletilecek film hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmalı, filmi ile ilgili motive edici sözler söylenmelidir.

Film gösterimi süresi: İlk derste film gösterimi ve bilgilendirmelere en fazla 15-20 dakika ayrılmalıdır.

Not alma: Filmli izlerken öğrencilerin not almaları ve alınan notları yeniden düzenlemeleri unutmayı azaltır. Bu işlem bilginin hafızada pekişmesi açısından yararlıdır. Öğrencilerden film esnasında alabildikleri kadar çok diyalogu not almalı istenir [7, 65].

Tekrar izleme: Öğrenciler isterlerse filmi tekrar izleyebilirler. Bu durum, öğrencilerin dikkatlerini sadece olay yapısını anlama düzeyinden bütün diyalogları anlama düzeyine doğru yükseltmelerini sağlayacaktır.

Anında taklit: Karakterlerin diyaloglarının tekrar ya da taklit edilmesi öğrencilerin telaffuz, tonlama ve konuşma hızı gibi unsurlara yoğunlaşmalarını sağlayacaktır.

Film izleme sonrası yapılacak etkinlikler:

Filmle ilgili değerlendirme soruları: Evde filmin tamamı izlenecek ve gelecek derste filmle ilgili konuşma ve yazma etkinlikleri yapılmalıdır. Grup tartışması yapılabilir. Bu derste filmle ilgili etkinliklere 15-20 dakika ayrılabilir.

Yazılı anlatım çalışmaları: İzlenen filmin konusuyla ilgili özet tutturulmalı, daha sonra bu konuyla ilgili kompozisyon yazdırılmalıdır. Bu etkinlik sırasında öğrencilere konuyla ilgili sınıf içi tartışmalarından da yararlanmaları öğütlenmelidir. Öğrencilerin serbestçe filmi eleştirdikleri yazılı anlatım çalışmalarıyla hem yazma becerileri hem de yorum yapabilme yetenekleri geliştirilmelidir [6, s.192].

Şimdi “Babam ve Oğlum” filmi ile ilgili yaptığımız etkinlikleri ele alalım.

BABAM VE OĞLUM

Özet. 1980 darbesinde annesini kaybeden küçük Deniz (babası o dönemde bir çok erkek çocuğa verilen ismi koymuş) yedi yıl sonra hiç görmediği dedesinin Ege'deki çiftliğine doğru bir yolculuğa çıkar. Deniz'in dedesini hiç görmemesinin nedeni dedesiyle babasının yıllardır küs oluşudur. Hüseyin Efendi (Çetin Tekindor) okumaya diye gönderdiği oğlunun politik olaylara karıştığını öğrenince onu evlatlıktan silmiştir çünkü Sadık'ın her şeye rağmen baba evine geri dönüşünün nedeni Deniz'den ayrılmak zorunda oluşudur; küçük oğlunu babasına emanet edecektir. Kelimenin tam anlamıyla Deniz bu çiftlikte hafif tatlı kaçık bir ailenin ortasında bulur kendini. Evlin yaşamları, küs teyze (Serif Sezer), traktör kullanan ve telsizle konuşan müthiş bir babaanne (Hümeysra), bileğinden boğazına kadar bilezikle dolaşan gelin Hanife (Binnur Kaya) ve saf

bir amca (Yetkin Dikinciler). Düşünsenize hepsi bağırarak ve hep bir ağızdan konuşuyor. Sadık Uğruna savaştığı bir Türkiye'ye ve terk ettiği sevgiliyle ve kendiyse kasabada yüzleşirken; çocuk, dedesinin ve babasının arasındaki tüm buzları eritecektir.

Değerlendirme soruları:

I. Aşağıdaki soruları cevaplayınız. (10 puan)

1. Sadık eşini nereye götürüyor?
2. Sadık'ın eşi niçin sokakta doğum yapıyor?
3. Sadık cezaevindeyken çocuğunu kim büyüttü?
4. Sadık trende çocuğuna neleri tembih ediyor?
5. Babası Sadık'a niçin küsmüştür?
6. Dedesi ile torununun (Deniz'in) ilk karşılaşmasında neler yaşandı?
7. Deniz dedesi Hüseyin'e niçin "amca" demiştir?
8. Dedesi Deniz'e ilk defa hediye olarak ne aldı?
9. Sadık babasına neden "Oğluma sahip çık" demiştir?
10. Çocuk (Deniz) neden büyümek istemiyor?

II. Aşağıdaki cümlelerde doğru ise (D) yanlış ise (Y) yazınız. (5 puan)

1. Sadık'ın mesleği gazeteciliktir. (.....)
2. Sadık cezaevine sol görüşlü olduğu için girmiştir. (.....)
3. Dedesi torununu (Deniz'i) ilk görünce sevinmiştir. (.....)
4. Babası oğlunu (Deniz'i) arkadaşının evine götürüyor. (.....)
5. Deniz en çok kitap okumayı seviyor. (.....)

III. Konuşma ve tartışma konuları (6 puan)

1. Sadık'ın yerinde siz olsaydınız evi terk eder miydiniz?
2. Babası (Hüseyin) oğlunu (Sadık'ı) evden kovduğu için kötü birisi midir?
3. Deniz'in yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
4. Sadık'ın yerinde olsaydınız Sadık gibi davranır mıydınız?
5. Filmde en çok hangi sahne sizi etkiledi?
6. Filmin ana konusu nedir?

Sonuç

Sözümüzü özetleyecek olursak, filmler, yabancılara Türkçe öğretiminde yararlanılabilecek önemli materyallerdendir. Bu materyaller öğrencilerin dikkatini çekme, derse olan ilgilerini artırma ve öğrendikleri dil ile aralarında bağ kurmaları ve kendilerini ifade etmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Filmler, gerçek yaşamı, popüler kültürü ve sanatı yansıtan bir ayna olduğundan dolayı kültürel unsurların yansıtılmasında en önemli araçlardan biridir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk filmlerinin kullanılması, öğrencilerin Türkçe sözlü iletişimlerini, dinleme-anlama ve konuşma becerilerini geliştirecektir. Öğrenciler filmde gördükleri hareketleri, beden dilini ve duydukları ilgi çekici sahnedeki konuşmaları taklit ederler ve günlük konuşmada kullanırlar ve telaffuzları gelişecektir. Filmlerin kullanımı öğrencilerin konuşma çalışmalarına ilişkin birikim kazanmaları açısından da çok önemlidir. Dil becerileriyle ilgili etkinlikleri aynı ders içinde gerçekleştirmek mümkün olmaz. Filmler ise; dersin içinde dört temel dil becerisini yani dinleme, okuma, konuşma ve yazmayı aynı anda ve daha etkin bir şekilde geliştirmeye yönelik materyaldir. Ayrıca filmler sayesinde öğrencilerin kelime hazineleri zenginleşecektir.

Öğrenciler, Türk filmleri sayesinde sadece Türk dilini öğrenmezler, Türk tarihi ve coğrafyası ile ilgili bilgileri öğrenmenin yanı sıra toplumsal sorunlar hakkında da fikir sahibi olurlar. Bu da öğrencilerin farklı kültürlerle karşı duyarlılığını geliştirir. Ancak sinema filmleri seyredilirken her

zaman her şeyin anlaşılması mümkün değildir. Bu açıdan ele alındığında konuları karmaşık filmler değil de, biraz daha yalın konuları olan filmler seçilmelidir. Öğrencilerin Türkçe dil düzeyleri ileriye, konusu biraz daha karmaşık ve dili ağır filmler de seçilebilir. Eğitimde kullanılan her dil materyali gibi filmler de özenle seçilerek kullanılmalıdır.

Кайнаққа:

- 1 Uygur Nermi. Dilin Gücü. – İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 1997.
- 2 Özbay Murat. Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Gelistirme Yolları // Türk Dili Dergisi. –Ankara: TDK Yayınları, 2003.
- 3 Hengirmen Mehmet. Türkçe Dil bilgisi. – Ankara: Engin Yayınevi, 1998.
- 4 Demirel Özcan. Öğretim Sanatı. – Ankara: PegemA Yayınları, 2007.
- 5 İşcan Adem. Yabancı dil olarak Türkçe Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi// International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 6 /3 Summer 2011.
- 6 Barın Erol. Yabancı Dil Öğretiminde Kısa Filmlerin Yeri // Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi Ulusal Kongresi // Kongre Bildiriler.
- 7 Özbay Murat. Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi. – Ankara: Akçağ Yayınları, 2005.

Құрманәлі А.

PhD, ассоц.проф., Сулейман Демирель атындағы университет, Қаскелен, Қазақстан

Қажымұхан А.

Екі шет тілдер кафедрасы, аспиранттар, Алматы, Қазақстан

ШЕТЕЛТІЛІ РЕТІНДЕ ТҮРІК ТІЛІН ОҚЫТУ ҮРДІСІНДЕ

ТҮРІК КИНОСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа. Бүгінгі таңда шетел тілін оқытуды жаңа сатыға көтеру отандық педагогикадағы іргелі міндеттердің бірі болып табылады. Осы орайда, шетел тілін оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолдану және жаңаша оқытудың тиімді жолдарын табу – заман талабына айналып отыр. Осыған байланысты, мақалада шетелдіктерге түрік тілін оқыту үрдісінде жаңашыл технология өнімі болып табылатын түрік киносын пайдаланудың маңыздылығы баяндалады. Сонымен қатар, мақалада кино көрсетілімінен бұрын, кино көрсетілімі кезінде және кино көрсетілімінен кейін назар аударатын жайттар жайында сөз етіледі және түрік тілі дәрістерінде түрік киносын пайдалануға байланысты пайдалы кеңестер ұсынылады.

Түйін сөздер: шетел тілі ретінде түрік тілін оқыту, киноның маңызы, түрік киносын пайдалану, түрік тілі сабақтары, іс-шаралар.

Kurmanali A.

Prof. Dr. Süleyman Demirel University, Kaskelen, Kazakhstan

Hacimuhan A.

Two Foreign Languages Department, graduate students, Almaty, Kazakhstan

THE IMPORTANCE OF USING FILMS IN TEACHING TURKISH

AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract: Today, in globalized world learning and teaching foreign language is of great importance. In order to meet this need, a lot of researches and projects are being conducted in the field of foreign language teaching. With the aim of making contribution to the field of teaching Turkish as a foreign language, the paper focuses on the importance of using Turkish films in teaching Turkish to foreigners. Moreover, authors discuss issues to be taken into consideration before watching a film, while watching a film and after watching a film and offer some useful suggestions on using films in Turkish classes.

Key words: teaching Turkish to foreigners, importance of movies, using Turkish films, Turkish classes, activities.

